pzazz

Even pingpongen

HET KWARTIER /
MARIËN & VON
WINCKELMANN /
THEATER ARSENAAL

Omdat jij het waard bent!

Evelyne Coussens
Gezien op 20 februari 2025
de STUDIO, Antwerpen

Met ‘Even pingpongen’ maakt Het Kwartier, het theatergezelschap van Freek Mariën en Carl von Winckelmann, een knappe jeugdtheatervoorstelling rond de gevaren van een doorgeschoten maakbaarheidsideaal. Deze satirische ‘handleiding voor succes’ krijgt een zaal vol tieners stil – omwille van het thema, maar ook omdat regie, tekst en spel perfect in balans zijn.

22 FEBRUARI 2025

De esthetica van het theater kent in zijn vele aspecten voortdurend pendelbewegingen. Het lijkt soms wel een flipperkast. Soms is maatschappelijke urgentie *hot*, even later krijgt de utopie de glansrol. Soms kan het niet abstract genoeg, dan weer moet het zo realistisch mogelijk. Soms moet alles met beelden of dans verteld worden, waarna het weer allemaal om tekst draait. Het werk van Freek Mariën en Carl von Winckelmann lijkt vaak tegen die 'trends' in te gaan. Met 'Even pingpongen' bijvoorbeeld kiezen ze voor het vandaag weinig sexy kamp van het helder vertelde verhaal, de *well-made play*. Ze zouden daarmee wel eens de voorloper kunnen zijn van een *retour à l' ordre*, waarin de vertelling terug haar rechten opeist.

‘Even pingpongen’ toont wat daarvan de kwaliteiten kunnen zijn. Het is een dystopisch verhaal dat de droom van maakbaarheid en succes tot in zijn uiterste, meest verschrikkelijke consequenties doordenkt. We komen terecht bij de *pre-launch* van het revolutionaire concept Worth it 2.0 - The Next Step. Een oefening, zeg maar, voor de échte launch de volgende dag, in aanwezigheid van de Belgische hoogwaardigheidsbeklеders maar ook de machtigen der aarde, aan wie Worth it zijn concept hoopt te verkopen. Drie vlotte businesslui, gekleed in tedere pastelkleuren (Jana Roos) rennen zenuwachtig over de bühne terwijl ze hun *inspirational quotes* repeteren. In het midden: een bolvormige machine, een ‘systeem’, dat het hart vormt van hun *Belgian solution*. Vandaag nog een laatste keer door de presentatie lopen, morgen knallen en *shinen*.

Het publiek ontdekt stap voor stap de ideologie van Worth it. Al snel wordt duidelijk dat er een reukje aan hangt. Verpakt als een filantropische gedachte – het streven naar menselijke waardigheid, het structureel aanpakken van ongelijkheid – ontvouwt zich in de tekst van Freek Mariën een steeds bedenkelijker gedachtegoed rond zelfoptimalisatie. Worth It heeft een systeem bedacht van individuele *ratings*. Lage ratings leiden tot uitsluiting van publieke diensten en maatschappelijke kansen (een ‘D’ geraakt nauwelijks nog aan werk) terwijl een A-rating garant staat voor allerlei privileges. Sociale mobiliteit is mogelijk, zij het tegen betaling. Het perverse businessmodel berust erop dat Worth it eerst zelf je rating bepaalt (‘het systeem’ communiceert je score via een kleur) om je vervolgens een peperduur *premium pack* aan te bieden van coaching en advies, waarmee je je rating kunt laten stijgen. Succes is letterlijk te koop.

Machines blijken net mensen: nooit krijg je écht inzicht in de logica en de werking van hun algoritmes, net zoals de diepten van de

menselijke geest onbereikbaar blijven.

Onder het flinterdunne laagje van filantropie schuilt met andere woorden een totalitair systeem, onderstut door blind *tech*-optimisme. Het wereldbeeld van Worth it berust op een reductionistische, mechanische visie op de mens, die even rationeel, transparant en efficiënt moet zijn als de machine. Maar machines blijken in 'Even pingpongen' net mensen: nooit krijg je écht inzicht in de logica en de werking van hun algoritmes, net zoals de diepten van de menselijke geest onbereikbaar blijven. Het resultaat is *foefelarie*, zowel tussen mens en machine als tussen de mensen onderling.

De sociologische insteek van Worth it leest als een ultra-neoliberaal pamflet. Kern is de idee dat succes binnen bereik ligt van eenieder die bereid is om volgens de adviezen van Worth it hard te werken, te breken met de foute vrienden, afkomst te verloochenen. Al doet het ratingsysteem spontaan denken aan het Chinese systeem van burgerschapspunten, we hoeven niet zo ver te reizen om op een gelijkaardig discours van 'eigen verantwoordelijkheid' (of: 'eigen schuld, dikke bult') te stoten. Lees er maar eens de recente verkiezingsprogramma's van bepaalde Vlaamse partijen ter rechter- én linkerzijde op na.

Zowel de echte wereld als die in 'Even pingpongen' vergeet daarbij graag dat niet iedereen de race loopt vanuit dezelfde startpositie. Mariën brengt dit idee van sociale achterstand mooi binnen in de onderlinge relaties tussen zijn personages. *Chief Strategy* Kristien (Yinka Kuitenbrouwer) was een tienermoeder en slaagde er slechts door keihard werken in te promoveren tot een A. Ze is tot alles bereid om deze felbevochten status te behouden. Hetzelfde geldt voor collega Hekuran (Arber Aliaj), die net naast Kristiens job greep. Hij vocht zich vanuit een D-status omhoog naar zijn huidige positie, ten koste van zware persoonlijke offers. Dan is er nog Suzanne (Indra De Bruyn): een A'tje van afkomst, opgegroeid met de bijbehorende, vanzelfsprekende privileges, maar wel onder de knoet van pappie. De druk van het ratingsysteem – socioloog Rudi Laermans zou het 'dalingsangst' noemen – ontmenselijkt zelfs de meest intieme relaties: die tussen echtgenoten, tussen geliefden, tussen ouders en kinderen.

De tekst van Mariën en de regie van von Winckelmann versterken elkaar op een organische manier. Terwijl het positivistische discours zijn keerzijden begint te vertonen, komen er ook barsten in de menselijke verhoudingen. De drie personages kampen allemaal met persoonlijke issues die niet 'passen' in deze succesvolle wereld: kinderen worden ziek, partners zakken in de rating, collega's worden verliefd op elkaar. De menselijkheid werpt obstakels op, maakt de dingen *messy*. Tegen dat controleverlies verzetten ze zich, want ze zijn geprogrammeerd om voortdurend – zoals 'het systeem' het hen voor-leeft – elkaar te beoordelen en veroordelen. Misschien wel het meest tragische aan hun worsteling is dat je plots beseft dat ze het menen: ze zijn niet slecht, ze geloven écht in wat ze doen. Dus offeren ze hun geliefden en collega's, want 'als het systeem iets zegt, dan luister je'.

The Next Step blijkt de 'Endlösung' te zijn waarmee de samenleving zich bevrijdt van 'de ballast'.

De empathie die je voor deze gebrainwashte figuren opbrengt wordt in de finale zwaar op de proef gesteld, wanneer de eigenlijke opzet van The Next Step wordt onthuld. Bij een intieme, speelse, o zo vertederende scène waarin Suzanne en Hekuran dansen onder het reusachtige logo van The Next Step denk je nog even dat het goed gaat komen. Zou The Next Step geen stap *terug* kunnen zijn, terug naar waarlijk, authentiek contact? Maar het gaat de andere richting uit. The Next Step blijkt de 'Endlösung' te zijn waarmee de samenleving zich bevrijdt van de zieken, de werklozen, de ouderen, de vluchtelingen, de psychisch kwetsbaren die niet aan zichzelf willen of kunnen werken, kortom: van 'de ballast'. In een uiterste oprisping van schaamteloos cynisme heet het dat deze D's 'met alle liefde' worden 'bevrijd van de schaamte voor hun bestaan'. Dat niemand veilig is voor deze extreme vorm van sociaal darwinisme, en dat *the only way* niet *up* is maar dat je ook kan vallen, moeten de drie dan nog aan den lijve ervaren.

Alles zit juist aan deze voorstelling: de opbouw van de tekst met de blitse managers*speak*; de spanningsboog van het verhaal; de verglijdende emotionele relaties tussen de personages; de sporadische interactie met de zaal; het tempo van het spel. 'Even pingpongen' is helder in zijn opzet en zijn uitwerking – ik probeer het woord 'klassiek' te vermijden – en voor een meer ervaren theaterkijker misschien té helder om echt spannend te blijven. Het doet niet veel af aan de verdienste. 'Even pingpongen' is grondig vakmanschap: niets meer, maar zéker ook niets minder.